

3

9

25

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

1825

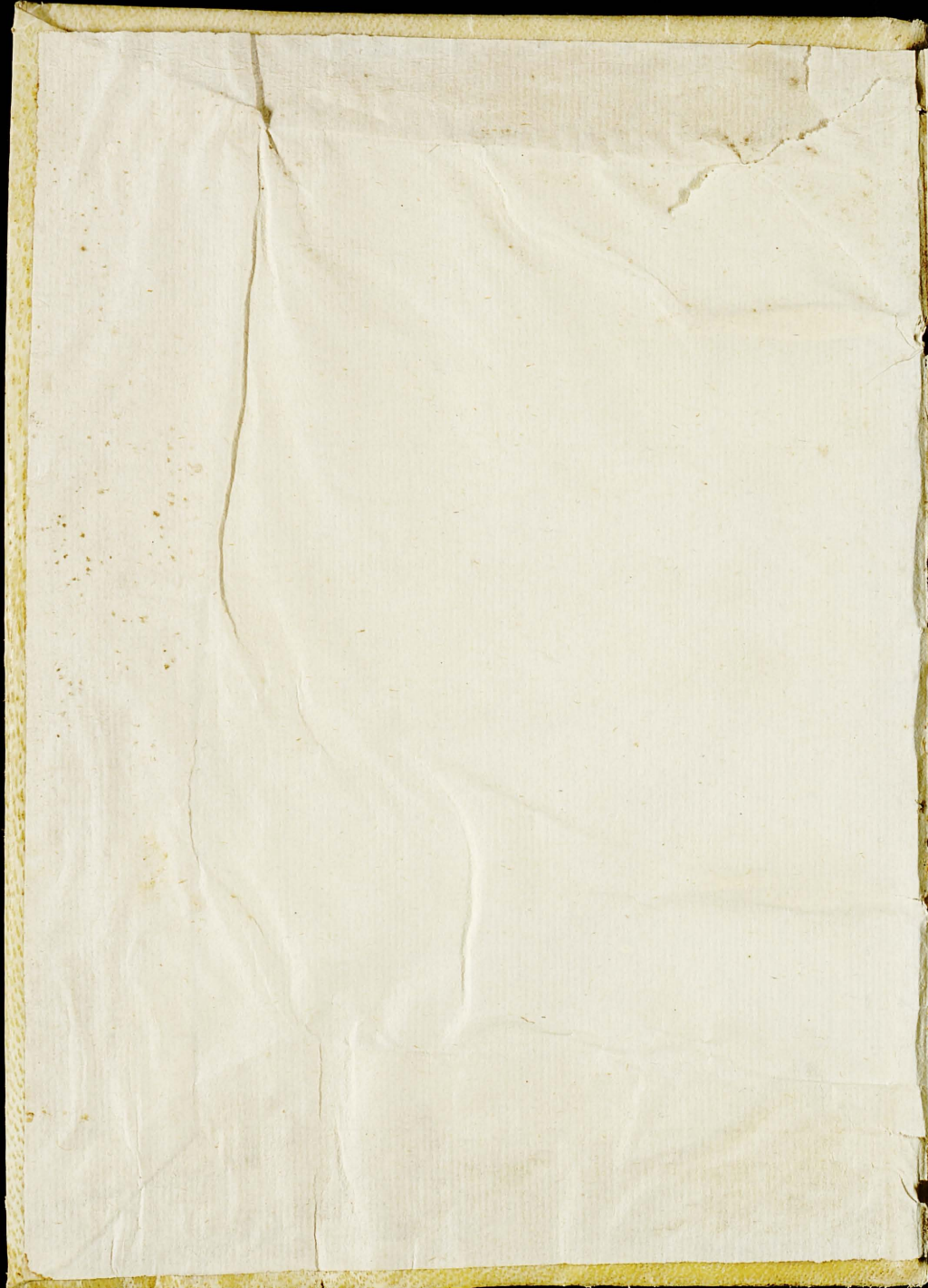
1825

1825

1825

1825

De. Sen. Sactis.

1^a

36269

~~B1-3-BB.~~

19748019

MISCELANEA ET PROMISCUA

ADVERSUS QVAEDAM PLACITA
cuiusdam Doctoris amici, circa serum lactis et pthysa-
nam. Probatum in ea, serum lactis esse frigidum & humidum,
& his nostris temporibus sicut in antiquioribus in magna
quantitate conuenire, esseque vtilissimum, agitur promiscuè
ad propositum Quæstionis de proceritate Gigantea, atque
de longæua antiquorum vita, & tandem declaratur quibus
modis pthysanna paretur, esseque maximi iuuamenti in
morbis accutis & febribus ardentibus
& stuosis.

*Authore Doctore Simone Ramos Medico Hispalēsi
& acubiculo Illustrissimi Comitis de Niebla.*

AD ILLVSTRISSIMVM ET
Nobilissimum Dominum, ac Dominum meum Doctorem
Ildefonsum Perez de Guzman el Bueno, Excellētissimi Du-
cis Mettinæ Sidoniæ fratrem, & sanctæ Ecclesiæ
Giennensis meritissimum Decanum.

*Vrsana, Apud Ioannem Serrano de Vargas, &
Vreña, Vniuersitatis Typographum, Anno
M. DC. XXII,*

Euola Bibla de Cellim' de Quereca

George Johnson

MEMORANDUM
FOR THE RECORD
DATE
SUBJECT
STATE OF
COUNTY OF
IN WITNESS WHEREOF
I have hereunto set my hand and seal
this _____ day of _____ 19____
J. D. [Signature]

AD ILLUSTRIS-
SIMVM ET NOBILISSI-
mum Dominum, ac Dominum
meum Doctorem Ildefonsum Pe-
rez de Guzman el Bueno, Excel-
lentissimi Ducis Metinę Sidonię
fratrem, & sanctę Ecclesię Gien-
nensis meritissimum Decanum;
eius minor seruus Doctor Simon
Ramos, Medicus acubiculo Illus-
trissimi Comitis de Niebla, hęc
miscelaneam, seu miscela-
ticam Apologiam
consecrat.

Go te (Illustrissime Domine)
quem a deo studiorum meorū
fauitorem habere, cum meri-
tis nequeam obsequijs obstrin-
go, & nomen aut numē tuum
in frōte mei libelli typis æreis
affigo; & quibus possum vin-
culis (precibus nempe) tantum mihi patrociniū ad

esse compello. Tu audaciæ ignosce, & hominem respice non minus tuum, quam si libra fuisset mercatus & ære: præstaque vt studia mea qua tibi voluntate dicantur, eadem a te iuari, & videant omnes & inuideant simul; tantoque magis præsta, quanto magis polles & potes, Vir maiorum splendore & nobilitate clarissime: cui proculdubio (vbi nostros labores probaueris) refragari nemo sanæ mentis audebit, qui tum gentiuam nobilitatem, tum iudicij grauitatem & ingenij acumen quo præcellis, sedulo & planè æstimauerit. Quo fit vt plurius æstimemus a te labores nostros, quàm a cætera turba commendari. Præterea cum silentio transigere sincerum amorem non possim, quo me semper vbique suscepisti: multa in me collata beneficia; sit merito vt Talionis visce liberaliter tibi debeantur isthæc nostra qualiacumque sint adhuc rudimenta. Eiusmodi igitur opus, Vir nimium illustris, prisca proles Regia; læta fronte suscipe, & non munusculi pondus, sed dantis voluntatem exactè expendens. Artaxerxis illius exemplo, qui haustam vtraque manu aquam & proximo flumine a rustico hilaris accepit. VALE.

PROLOGVS

PROLOGVS.

 Erum & si communiter sit receptum a ferè omnibus medicinam profrentibus, frigidū esse: etiam negantem partem non desunt qui sustineant, Dioscorides præcipuè qui calidum esse obnixè videtur asseruere; quem sequuntur alij Paradoxi, quos modo silens, infra abunde impugnabo. Negasti etiam mi Doctor hoc nostro tempore esse exhibendum in quantitate magna, & quamuis apud antiquos fuisset in vsu, hoc Medici (ais) exercebant quia ipsorum vires robustiores erant, & ventriculorum calores robustissimi: nostro autem tempore homines debiliores & esaminatiores euadunt, ventriculorumque calores debilissimi existunt: argumēto ducto huius debilitatis a proceritate corporum & Gigantea magnitudine quam homines olim habebant quod iam desuit naturæ.

PROLOGVS.

Plautus.

*Nulli est hominum perpetuum bonum
Vt sunt humana, nihil est perpetuum datum.*

Et longeva ætas qua antiquis temporibus homines fruebantur idem confirmat.

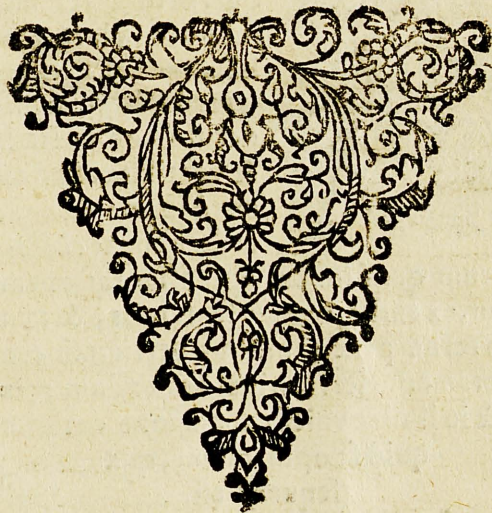
Seneca.

*In nos ætas vltima venit
O nos dura sorte creatos.*

Anilis certe quæstio & vmbra-tilis difficultas apparet, inuenisti fortasse authores, accuratissimum sicut Iaubertum & facundum Manardum, politicæ literaturæ & eruditionis, illum de sero hunc de pthysana agentem: vterque aures tuas styli concinitate veluti Sirenum cantu demulcens, animum tuum inquinavit; satius fuisset tibi abstinere ab illis, alias doctissimis & exercitatissimis viris, quàm ob spem dubiam imitandi stylum, talem doctrinam inculcare. Quid ergo ego sentiam, in hac Apologia typis excussa perscribo. Huiusmodi opus, quod diligentia mea & amicorum hortatu peperì, non suprimendū, abolendumque esse, mihi in animum induxi; tantū illud suprimendum esse censui, dum docti alicuius amici iudicium & censuram subiret, & mihi ad ea quæ rudia inchoataque essent, perficienda, & quædam quæ subinde displicerent, recudenda, otium aliquando, inter innumera quibus diuehor molestiarum examina, & importuna negotia concederetur. Ex longeuo istius montis partu, si quid adhuc abortiuum
exic-

exierit, exoro vt ope sua sapientes informe & abortiuum afficient, præclaroque iudicio maturent. Sic enim mihi iocundum erit per gratum ac frugiferũ; tantum enim ab est, vt errata quæ admitterim, reprehendi & emendari ægreferam, vt potius tanquam illis qui erranti viam comostrauerint, præsidiaque salubria exhibuerint, gratiam planè sim habiturus.

(?)

DISPV TATIO P R I M A, D E S E R O .

Vtrũm, sit calidum, an frigidum.

D Rem igitur venio, in qua, ordine seu methodo referã & in lucẽ forte trahã aliqua quæ vsq; adhuc (quod saltim sciam) claro oculo conspecta fuerint & ventilata. Sed cum nos clarẽ in vno quoque procedere cogat cõsilij ratio, & vt harum quæstionum sigillatim rationem perscrutemur, ex authorumque sententijs, & ex natura ipsarum rerum penetrabilibus veritatem eruamus, a temperamento seri initium faciendum prius duxi, & in limine vnica conclusione declarare quid sit opinandum, quæ sequens est.

(?)

C O N:

C O N C L U S I O
De Temperamento.

Serum lactis est frigida & humida temperatu-
ra; quæ conclusio sic roboratur. Lac ex tribus
diuersis partibus componitur; scilicet ex buti-
ro quod temperatum est, & ex caseosa parte, quæ pa-
rum ad frigiditatis latus deurgit, & ex sero: ergo si
serum calidum esset, vniuersa lactis substantia, cali-
da potius quàm frigida redderetur, cum constaret
duabus partibus calidis, butiro scilicet & sero & vna
caseosa, quæ parum in frigiditatem inclinat, sed
lac esse frigidum sentit vniuersa Medicinæ schola,
& est communis omnium opinio ab ipso vssu edoc-
ta: ergo propter serum remanet frigida tota lactis sub-
stantia in manifesto gradu.

Secundo, si serum calidum esset, quo serosius lac
esset eò calidius, sed asininum, quod maximè sero-
sum est, valde frigidum est, alioqui præceteris in hæ-
cticis non eligeretur; ergo serum frigidum esse ne-
cessario concedendum est.

Tertio, confirmatur cotidiana experientia, cum
ad compescendum bilis feruorem, ad scabiem & a-
lios affectus cutaneos, qui ex adustis humoribus or-
riuntur, ipso vtamur, & ex eo insignem vtilitatem
agri percipiant.

Sed contra hanc nostram assertionem insurgit a-
liquis adducens Galen. auctoritatem qui calidam
& acrem qualitatem lacti ex sero in esse dixit, pin-
guem

*Tertio, de
alimentoꝝ
facultatibus*

Apologia Miscelanæ.

16. *agens de
oxigala lacte.*

guē verbō & mediocriter calidam, a butiro, reliquum omne frigidum esse ac succi crassi demonstrat. *Hac certe de causa,* inquit, *oxigalac quidem si in Ventriculo non coquatur, nunquam in nidorem vertitur potissimum si in biliosissimum ac feruentissimum Ventriculum inciderit, nec amplius calidam acremque qualitatem ac facultatem retinet, quam lac a sero habet, nec pinguem & mediocriter calidam, quā lac a pinguedine quæ sibi inest, possidebat. Præterea serosa lactis portio ventrem mouet, crassosque succos attenuat, detergendi degerendique facultatem possidet: ergo seri caliditas obscura non est, siquidem has facultates in alijs quam calidis medicamentis inueniri non licet: nec frigidum vocari potest quod vim obtinet purgandi.*

*Lib. 12. Pa-
radoxarū.*

Hoc argumentum ita accutissimum Iaubertum fefellit vt ipsum reponere sententiam cōuicerit, quā in principio paradoxæ sequutus erat, sed facile quis libet respondere poterit authoritati & argumento sic: quod multa quæ ex varijs constant partibus, quæ iuxta qualitatem cæteris præualentem frigida dicuntur, non sunt caliditatis penitus expertia, sed eam respectu frigiditatis habent per exiguam, à qua tamen, tametsi pauxilla ad modum in sero sit, & latitans quædam acredo, attenuandi, detergendi, ac ventrem subducendi vis oritur: Quæ caliditas partibus nitrosiss quas habet ad mixtas correspondet, quibus hæc munera explet. Nitroffa enim parte expurgat,

gat, tenui & calida de obstruit remanens in vniuersa latitudine sui temperamenti frigidum & humidum.

Vtrum, debeat concedi in magna quantitate præcipue Hispalensibus?

HAEC Quæ scripsimus ita sunt manifesta; & authoris sententijs circum vallata, vt ampliori probatione non indigeant. Solum tuum obicem seu scrupulum remouere conueniet, quod erat.

V.lice ret Hispalensibus cōcedi, his præcipuè temporibus in quibus in magna saltim quantitate dandum formidabas scrupulus quo tota res opido turbari & obscurari videtur sequens erat. Hispalensium ventriculi debiles valde sunt, hippocondriaci fere omnes, caloris exigui; sed etsi ab antiquis Medicis nimia seri quãtitas ægris offerebatur, tunc erant homines natura robustiores attestantur hoc alterationes generis humani, imbeciliorẽ enim humanam naturam nostris temporibus esse quam antea, non solum circa corporis robur, sed circa vitæ spatia animaduertimus. Credendum enim est calorem caelestem in materia conclusum, circa initia longè magis vehetum esse quàm procedente tempore; ob mixtionẽ enim materiæ debilitari oportet quãto magis a principio distat mundus. (Liceat nobis hic aliquantisper bonis litteris immorari in tui placiti confirmationem.) Mundus enim creatus à Deo optimo & maximo, & demum interiturus, vel nouã
a puri-

Apologia Miscelanēa.

a puritate faciem accepturus, præter quàm quod a sacris scriptoribus citra errorem creditur; etiam ipse suam naxem sensim aduentantem, vel hoc maximo argumento demōstrat; quod homines nunc breuiiores statura æducat, qui rescens dum esset, & florente iuuenta maximos & proceros protulit in cuius confirmationem lepide Esdras, lib. 3. locutus sic fuit: *Nunc mater nostra de qua dixisti mihi adhuc iuuenis est iam senectuti appropinquat? & respondit ad me & dixit interroga eam quæ parit & dicet tibi, dicis enim ei, quare quos peperisti, nunc non sunt similes ijs qui ante te, sed minores statura? & dicet tibi & ipsa. Alij sunt qui in iuuentute virtutis nati sunt, & alij qui sub tempore senectutis deficiente matrice sunt nati: considera & tu quoniam minori statura estis præ ijs qui ante vos, & qui post vos minori quàm vos, quasi iam senescentes creaturæ & fortitudinem iuuentutis prætereuntes.*

Sed non solum Gigantes fuisse sacra narrat historia, Sanctorumque sententiæ attestantur, quam pluresque Aethnici scriptores; sed nec minus vetusta desunt efflorum ingentium cadauerum exempla.

Grandiaque effossis mirabitur ossa sepulchris.

*Virgilius. 1.
Georgicarū*

Litterarum namque monumentis proditum est Clementis Pontificis Maximi tempore, Romæ inuentum

tum fuisse Pallantis corpus tantæ proceritatis, vt murorum vr̄bis pinas erectum vertice pertingere posset. Nec verò si huius magnitudinis cadaver effossum credamus, Pallantis quem Turnus occidit existimandum erit eo quod Virgilius eius corpus exustum fuisse dicat.

Arsurasque comas obtinuit amiētū.

II. *AEni.*

Hodie etiam Venetijs (vt aiunt) in cruciferorum Ecclesia asseruatur os femoris Diui Christophori, tantæ magnitudinis, vt eorum quæ de huius sancti viri proceritate legimus, fides visū astrui possit. Causam cur nostra ætate non generentur, & cur minus homines viuant, & debiliores in dies sunt mundi esse senectam supra dicebamus. Plinius hoc exustioni ascribit: sic enim ait de hominis proceritate loquens. *In plenum autem cuncto mortalium generi minorem in dies fieri prope modum obseruatur, rarosq; patribus proceriores, consumente vbertatem seminintū exustione, in cuius visces nūc vergat auitū, quam rem & Virgilium animaduertisse crediderim, dum & frugum semina degenerare, minoraque in dies fieri cecinit.*

In Valentina Ciuitate asseruatur eiusdem Sæti, mollana, magnitudine vnus pugni.

Vidi lecta diu, & multo spectata labore

Degenerare tamen ni vis humana quot annis

Maxima quæq; manu legeret sic omnia fatis

4. *Georgie.*

D

In

In peius ruere, ac retro sublaſſa referri.

Mundi igitur ſenectutem aduentantemque exuſtionem ex qua ſiccitas inuehitur, ſeminumque vbertatem atque innatam vim caloremque inſumptum, decrementi cauſam eſſe afferunt non nulli. Quæ res Empedoclem impullit aſſerere vt ſui æui homines præ illis primis, inſtar obtinere infantium (vt Plutarcus ſcriptum reliquit) affirmare non ſit veritus.

Plutano. lib.
5. de placitis philoſophorū, ca. 27

Præter hæc, longa antiquorum ætas idem confirmat. Habent enim omnia quæ ſub cælo ſunt ætates, hoc eſt inſignes quaſdam mutationes in ipsis contingentes per quandam etiam abuſionem & ſimilitudinem, vita carentia ætatibus metimur id eſt mutationibus quibusdam euidentibus a quibus non ſunt immunia, quamuis in euidentiores eas habeant quam viuentia. Non enim ſtatim a prima generatione ſummam ſunt cōſequuta perfectionem, ſed temporis tractu tum perficiuntur, tum ad corruptionem properant. Vide hoc in theriaca & compositis medicamentis, in quibus ætates agnoſcunt Galenus & Auicena; iuniorẽ vigentem & ſenſcentem; in iuniori præualet papaueris ſuccus, in vigenti perfecta eſt forma virtute compositionis præter vires ſimplicium tributa, in ſenſcente vero vtraque virtus exoluitur & veteraſcit. Sed quoniam animata, præcipuè homines euidentiores habent huiusmodi mutationes de quibus noſtrum eſt inſtitutū agere, nihil mirum ſui ſpecies ſeu naturas ipſorum per ætates veluti per terminos quosdam in quibus mutationes apparuerūt,
metia-

mētiamur. A temporibus enim Adami vsque ad tēpus Abrahæ vixerunt aliqui 900. & plures annos. Tempore Moyſis minus multo vivebant, vt ex Deuteronom. cap. 81. constat: cum enim causam redderet cur illi mori oppoteret, nec posset amplius viuere, dixit; *Centum viginti annorum sum hodie non possum egredi, & ingredi, hoc est laborare & militiã exercere*. Tempore Dauidis Regis, multo iam erant minores ætates; in Psalmo enim sic inquit. *Vita hominis septuaginta anni, in potentatibus octuaginta, amplius labor, & dolor.*

Sed vt ad propositum reuertamur, & ad locum vn de hæc nostra exijt digressio, dicebas mi Doct̃or his nostris temporibus calores natiuos ventriculorumque robur præcipue Hispalensium (vt pote qui nimis delitijs sunt asueti) ferre non posse quantitatem illam seri magnam, quam olim antiqui Medici offerebant, omnia enim in dies decreſcunt & imminuuntur, & in dies naturæ veterascunt, & homo pingui ceruice armatus aduersus suam ipsam naturam cucurrit, & dum fortitudinem delitijs & voluptatibus rapere vult, impetu suo frustratus & elusus, intemperantiæ suæ pondere quodam proruit, & in infirmitatem & morborum labores quotidie incurrit, & quod peius est, innanibus & inflatis viribus in sua intemperantia quotidie permanet, & veluti impellente fastidio suę vitę, a se ipso in insanabiles affectus propellitur, & vt Apulei Platonici verbis vtar: *Homines quidem sunt*

sunt ratione plaudente, oratione pollentes, & immortalibus animis, sed moribundis membris, leuibus & anxijis mentibus, brutis & obnoxijis corporibus, dissimilimis moribus, similibus erroribus, audacia peruicaci, casso labore, fortuna caduca, sigillatim mortales, volucris tempore, tarda sapientia, cita morte, hodie plusquam primis temporibus, Sufficiant hæc. Cuncta enim velle rescendere, quæ de hoc instituto a multis enarrantur hautdubie erit quantum illud Persi impossibile.

Perf. sat. 5.

Sambucam citius caloni optaueris alto.

Sed circumcisis cunctis ambagibus, ne fastidium pareremus Lectori, vt & insistamus simul consilij nostri rationi, dirutis pariter tuis fundamentis, Galeni & Hippocratis doctrinam insignem, a grauissimis quibusque viris serio semper amplexam, erigere & conseruare omni arte studebimus. Atque ita vestigia illorum insequentes, concludimus.

C O N C L U S I O

De quantitate Serii.

Serum lactis in magna quantitate egrotantibus, exhiberi debere.

Hæc conclusio præter quam antiquorum auctoritatibus cõfirmabitur, est etiam ad mentem nouorum nouissi-

nouissimorumque authorum, Manardi scilicet Fernelij, Mercurialis, Vallesij, Amati, Augenij, Trincaueli, Falopij, Massariæ, Braui, mei numquam penitendi magistri, omnium denique huius temporis Medicorum quos omnes (si vera non fuisset) peccare necesse est, dum nostram opinionem multis annis post Hippocratem, Galenum & Auicenam cæterosque classicios autores expertam & obseruatam viderunt.

In primis ab Hippocrate initium faciamus: quanti ipse serum in magna quantitate habuerit ad Hippocondriacos affectus ex his verbis videre licet: *Si Hippocondrium distentum fuerit, comprime-
re manu & lauare, & aquæ rescedentis a lacte,
octo cotilas bibendas dare, &c.* Et in affectu flatuoso & frigido exhibet, nam propter participationem acrium partium est expurgans & abstergens deobstruens & vrinam mouens, quare in dictis affectibus maximi est vsus, iubet vero octo cotillas dare; sunt octo cotillæ libræ ferè quatuor, quas Hispanè vocamus, *Vn açumbre*, cuius remedij vsus omnibus humoribus adaptatur; & in intemperie etiam frigida adhibetur *vtimur* verò eo, ait Vallesius in huius textus commentario, *nunc simplici, vt cum obstru-
ctiones cum calore aliquo præter naturam siue febricula consistunt; nunc vero composito, vt cum sunt cum frigida materia & intemperie: tñ enim ad pituitam admiscemus illi mel & salem; ad me-*

6. Epide. 2.
sect. tex. 32

Valles. in eo
dem cōmen.

Apologia Miscelanea.

lancoliam infundimus quæ eum humorem possint extrahere. Et parum infra, quantitatem exponit quâ suo tempore offerebat ipse. Serî autem duas cotillas sæpe dedi ad expurgandum paulatim, vt per aliquot dies cotillæ duæ summo mane acciperentur, nunc amplius nunc cum aliqua infusione; atque ad expurgationes copiosas, in sero lactis medicamina bene purgantia dissoluo, sunt duæ cotillæ, vn quartillo y dos onças, capit vna cotilla vnci. 9.

Lib. de salubri diæta, cõ mē. 18. in fi. Scribitur etiam a Galeno solere offerri, ante ipsum quantitatem magnam. *Erat tamen maioribus in vssu si quando lactis serum vtendum statuisset, magna copia offerre.*

2. ad Glauc. Et in Cancrî curatione serum pro cibo abundanter exhibendum commendat. *In victus verò ratione succus pthisanæ, & serum lactis abundanter exhibendum.*

Oratius Augenius insignis eruditionis vir, non solum non prohibet, verum ne labefactet, magnam exhibet quantitatem timet enim in pauca exhibitum, retinendum nimis in ventriculo, & flatus eleuandos qui sint labefactationis causa; ait enim: *Verum diligenter animaduertendum est in serî vssu ne illud exhibitum retineatur cum humectet ac refrigeret viscera naturalia, hoc enim maximi cuiuspiam mali causa foret, nam cum humectet & refrigeret*

refrigeret viscera naturalia, nimium labefactaret
& præterea flatuosi spiritus copiam gimmeret;
quam obrem ne hoc ipsum contingat, magna quan-
titas exhiberi debet.

Amatus in suis Centurijs confirmat dicens:
Inter medicamēta quæ olim antiquitas procienda
aluo vtebatur, aqua lactis adnumeratur, cuius dos-
sis ad Heminas, hoc est libras quinque accedebat
proinde mirari non est, si nos hodie quoque ad pris-
corum imitationem, pro hac leuanda affectione,
& corporis mala intemperie demenda, eo dicto mo-
do vsi simus quæ & puero & mulieri & seni ci-
tra omne periculum exhibetur, & in canicula esti-
bus intrepide datur, quia natura sua lenis ac frigi-
da est.

Cent. II. cu-
rat. 10.

Massarias de eodem sic loquitur Medici veteres,
sero vti consueuerunt multis modis & ad multos
vsus, sed tamen illa videtur fuisse præcipua ra-
tio, quando illud copiose propinabant, quam copio-
sam mensuram Dioscorides videtur determinasse
a libras quinque circiter; ad quam mensuram ego
sane familiariter vti sero consueui, & scio multos
hoc tempore feliciter vti.

Cap. de feb.
ardente.

Falopius, sic dosis autem pro pueris est duarū
hemi-

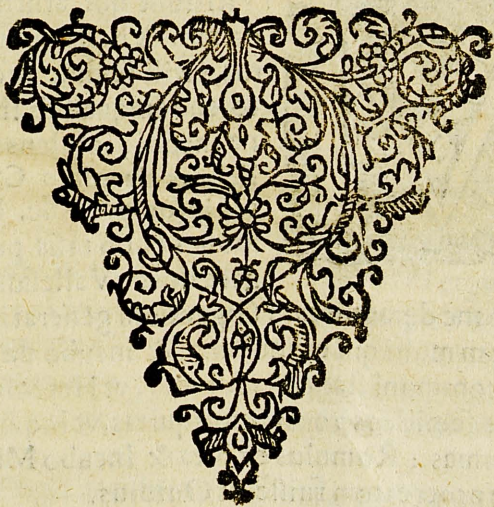
Cap. de Sero

heminarum ideo viginti vnciarum, tantum enim pendet, & erunt quatuor cyathi. Adultis vero exhibentur quatuor heminae & quadraginta vnciae, quae efficiunt septem, vel octo cyathos, & tantam quantitatem soleo ego exhibere & exhibeo, eo modo quo docet Paulus & alij. Quid plures? videat qui vollet per otium ceteros quos citavi.

Cum autem omnium fere remediorum artis post sanguinis missionem & purgationem, efficacissimum sit serum, & quasi principatum tenens in profligandis praecipue viscerum intemperiebus calidis, & in affectibus id postulantibus rite & opportunè administratum in magna quantitate: opere pretium ideo nos fecisse putamus auctoritates sapientissimorum virorum, & classicorum auctorum decreta ipsa adhuc locum transferre, & in hoc compendiolo ipsorum nomina praetexere *est enim benignum* (ait Plinius) & *plenum ingenui pudoris fateri per quos profecimus*. His ergo si libero fueris animo acquiesces, sin alicui sectae adductus fueris, semel atque iterum per legas, bonumque in legendo animum adhibeas, & si adhuc dubia occurrerint, ea potius perficere quam infirmare studeas, nec quaeras aliam certitudinem in causa ita euentibus bonis confirmata, & maxime hucusque inter omnes experta, sed quam futiles sint tuarum rationes videbis modo, quod primo opponebas versabatur circa Giganteam generationem, de quorum historia, & opinionibus

nionibus multa perferuntur quæ in hac disputatione videtur importuna: *Quid enim cū valneo Canis?* At quia a materia futili multoties ad altiores litteras licet ascendere, nunc breuitati studens, aliqua dicam de Gigantum exortu, quæ vt physica fortasse placebunt, & tuis obijci-
bus obiter satisfacimus.

(?)

DISPVATIO

De Gigantum exortu, de qua
promiscue hoc loco agitur ad
propositum primę du-
bitationis de seri
quantitate.

Vlti sunt qui affirmant
dæmones in succubi for-
ma, virili semine accep-
to, eodemque sub imagi-
ne incubi, in sulcos mu-
liebres eiuculato Gigan-
tes ipsos genuisse. Dæ-
mones enim talia per a-
gere docet Vallesius, &

præter hanc demoniacam Gigantium generationē,
sunt etiam multi qui ex muliere, & incubo dæmo-
ne nati, communi statura creduntur, vt Hercules &
alij quos semideos vocauit antiquitas, vt inquit Di-
uus Thomas; Romulus ex Rea & Incubo Martis
nomine procreatum fuisse ait Ouidius.

Alexandrum Magnum ex Olimpia & hamnone
refert Quintus Curtius. *Nec desunt* (ait Martinus
del Rio) *qui luterū in hac classe retulerint, & ante*
sexenium

Valles. lib.
de sacra phi-
losophia 8.

D. Th. 1. p.
q. 50. arti. 1.
Ouid. 1. faus-
torum.
Li. 1. de gest.
Alexandri.

sexenium in primario Brabantia opido punita
fuit mulier, quod ex dæmone peperisset. Et nostris
etiam temporibus id contigisse Pater Ludouicus
Molina Societatis Iesu prodidit, & complures alij
diuersarum gentium scriptores, allatis exemplis
confirmarunt, legatur Maiolus in suis caniculari-
bus diebus huius argumenti diffusus & veridicus
narrator.

Maiol. tom.
1. colloquio
2. de homine

Sed hoc & causam hanc ortus Gigantium com-
mentitiam esse videbitur alicui, cum dæmones ca-
reant corpore & appetitu sensitivo, quare rem vene-
ream cum mulieribus negavit expresse Eugelius.
Natura (inquit) fieri non potest, nec assentitur
philosophia, spiritus corpore nudatos amore femi-
narum capi, aut ex eis generare posse, nam ubi non
est cibus & potus non est sperma, ubi non sit qua-
renda successio & propagatio, non adhibuit natu-
ra cupiditatem generandi. Dæmones ergo, nec fi-
guris videri vnquam possunt, nec vllos mortalium
amant, nec vlla corporalis pulchritudinis specie ca-
piuntur, nec musicis concentibus delectantur, nec
congrredi possunt cum mulieribus, multo minus ge-
nerare.

Eugel. lib. 8.
de peremni
philosophia.

Cogit argumenti futilitas me plura quàm vellē
in re innani & spurca refellenda verba insumere.
Respondendum ergo est, dæmones hæc omnia si-
mulare, mirisque modis ementiri, vt nobis se se in-
ferant, & ita a veri Dei cultu & legum, tum diuinæ,
tum

Conclusio.

tum etiam naturalis, obseruatione homines auertant, possunt enim defunctorum corpora assumere, vel de nouo sibi ex aere, & alijs elementis ad carnis similitudinem palpabilia effingere, ac formare, & quem natura non habent sexum artificiosè exhibere & viris specie fæminea, & fæminis specie virorum & has subicere & illis substernere, vt probat optime diligentissimus disquisitor rerum magicarum Pater Martinus del Rio supra citato. Et citatus Maiolus varijs & peregrinis historijs, idem confirmat inter quas de Magdalena Crucia Cordubensi, multa profert.

*In colloquio
3. de sagis.*

Sed quod magis virget in conclusione proposita illud est, an ex tali congressu proles nasci possit cū hoc fieri non possit absque seminis maris & fæmine decissione, & si quæ seminis decissio in hac copulla a dæmone causatur, non veram, sed delusoriã esse nullamque sagis ad ferre voluptatem credendum est, & vt ait Remigius his versibus.

*Remigi. lib.
2. perioch. 1.*

*Itur in horrendos amplexus iungitur impar
Absurdo coitu Venus irreditura nefandos.*

Soluitur difficultas:

Ad quod respondendum, quod quando dæmon causa generationis non accedit sic contingere; sed quando ipse vult Deo permittente, in congressu adhibet instituto necessaria, & semen prolificum quærit, aliunde carnali actu decissum, & inuentum conseruat, ac magna celeritate profert, ac fouet, ne vitales

tales spiritus euaporentur, & tunc quando ac quale oportet, infundit. Docet D. Augustinus & D. Thomas. Quare cum naturale possit esse Gigantes ex feminis potentia procreari; poterit dæmon eo uti, eligens homines calidos & robustos, & multo semine abundantes quibus succumbat, deinde mulieres similis conditionis, & amplissimum uterum habentes quibus incumbat, & illud semen acceptum imitti, & sic Gigantes procreare.

Potest etiam contingere absq; dæmonis concursu Gigantes nasci, vel a Gigantibus parentibus, vel etiam ab alijs qui Gigantes, non sunt dum tamen semen crassissimum & calidissimum habeant, spiritibus affluens, & seri experient, quæ factum faciunt exrescere. Et præter hanc causam aliæ plures inueniri poterunt adipiscendæ proceritatis: videlicet fortitudo & potestas formatiue virtutis, amplissima alimonia, alui etiam amplitudo; quam obrem alio ampliori præditæ mulieres quâquam humiles, fætus edunt maximos & proceros; & ita verum est quod inquit D. Augustinus Romæ paulo antea quâ a Gothis vrbs excidium fieret; mulierem Gigan-

D. August.
3. de Trinit.
D. Tho. sentent. 2. dist.
8. & 1 p. q.
51. & in co-
libe. 7. q. 10.
Docet, idem
malus male-
ficorū lib. 1.
agens de jin-
cubis & suc-
cubis.

15. de ciuit.
Dei, cap. 23

D V B I V M C I R C A

proceritatem, & circa vitam longeuam.

Sed cū hoc ita sit, quod possint hæc naturaliter cōtingere, cur nostris temporibus sicut in antiquo-
ribus,

ribus, idem aliquando euenisse nunquam videmus,
& nec corporum proceritates, nec ita ætates longe
uæ conspiciuntur.

Tomo 2. in
Genesim, li.
8. cap. 6.

Quantum attinet ad priorem huius dubitationis
partem de proceritate; videndus erit doctissimus
Pater Pereira Societatis Iesu, qui erudite valdè &
doctè primo refellit eorum sententias, qui Gigâtes
quos scriptura potentes a sæculo, & viros famosos
appellat, dixerunt non fuisse veros homines, sed de
mones, & eorum sententiam excludit, qui licet ve-
ros homines, fuisse affirmauerint, eos tamen a dæ-
monibus, vel ab Angelis procreatos crediderunt;
quod nos abunde satis supra disputatum relinqui-
mus. Probat etiam ex Docto Augustino, post aduen-
tum Christi fuisse etiam inuentos homines Gigan-
tes ab alijs hominibus communi statura generatos,
vt de muliere Gigantea ab ipso sancto viffa com-
probatur, eos tamen non passim, sed raro conitgif-
se credendum est, & idè admiratione semper fuis-
se. Causa autem cur primis temporibus hoc frequè-
tius contingeret, præter bonam virtutem & paren-
tum dispositionem, potuerunt esse regionum ferti-
litas, & cæli & siderum influxus, bonitas etiam con-
stitutionis & temperationis humani corporis qua
tunc vigeabant non dum morbis vitiata ac debilita-
ta natura. Nunc autem conditionis ista quæ ad Gi-
ganteam proceritatè naturaliter requiruntur, prop-
ter elementorum corruptionem & impuritatem ra-
ro inueniuntur, naturaque ipsa indeterius labitur,
& in dies senescit, qua de causa ultra communem
magni-

magnitudinem non generantur homines ita communiter sicut in pristinis temporibus.

Vade patet hic responsio ad locum Esdræ cuius

*Antharitas
Esdr. in li. 3.
& 4. non est
canonica, sed
habet mag-
nā authorit.*

authoritas in libro 3. & 4. etsi non sit vt sacra scriptura recepta ab Ecclesia, tamen tanta fides illi adhibetur quanta authoribus Theologis primæ classis ascribitur.

Sed fortasse iterum aliquis instabit, si hæc causæ assignantur propter quas his temporibus Gigantes non generentur; sequeretur quod nec staturam communem possent conseruare, quinimò in dies minorari esset necessarium, tandemque consumi: tum vel maximè quia humido radicali amisso, non potest æque bonum aliud per nutritionem instaurari; ex quo fit vt nunquam per nutritionem parentes equè bonam materiam fætui generando præparent, vt a suis progenitoribus ipsi acceperunt, atque ita debiliorem semper materiam res genitæ accipient, & quòd tandem virtus generatiua deficiat.

Sed hæc argumenti ratio innanis & vacua est, quia licet per nutritionem recuperare nõ possit homo ita perfectum humidum radicale ac illud quod amisit: tamen concurrentibus alijs causis naturalibus, fauenteque cælo potest pater filio communicare perfectiorem cõplexionem quàm ipse habebat, quod experientia quotidie compertum reperimus; præsertim cum natura ex instituto intentet indiuiduorum pulchritudinem, quam Garopius in sua Gigantomachia ex Homeri sententia colligit longitudo-
dinem homines pulchri debere esse quatuor cubi-
torum

Solutio.

*Capite de
pulchra longi-
tudine.*

torum

torum & latitudinem vnus cubiti, vt si, vel excedatur longitudo, vel deficiatur ab ea, & similiter si excedatur latitudo, aut deficiatur ab ea, vitia suboriantur pulchritudinem corrumpentia. Quæ sententia ita placuit Hieronimo Mercuriali, vt inter alias tanquam meliorem istam amplectatur in suis de arte Gymnastica libris, & terminatam istam longitudinē & latitudinem in quantum potest, perficere conatur ipsa natura, cum semper amet pulchritudinem & turpitudinem abhorreat.

In arte Gymnastica, lib. de decoratione, cap. 6.

R E S P O N D E T V R

ad secundam partem dubitationis.

AD Illud autem, quod ad longeuitatem vitæ pertinet respondendum est, quod quamuis in mundi infantia & iuuenta homines aliqui vixerunt nouingentos annos, alij sexcentos, alij quingentos, hoc dispensatione diuina contingebat obmundi necessitatem, vsque dum in eam multitudinem quæ repleere posset terram creuerunt, sed cum mûdi necessitati satisfactum est, lapsa est natura in constitutos a Deo fines. Itaque vebra illa, *erunt dies illius centum viginti annorum*, naturale viuendi legem & ampliorem latitudinem illius continent illa verba: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram, benedictionem & legis illius dispensationem largiun-*

Psalm. 89.

giuntur, & hanc potissimam esse causam longæuitatis iudico.

Sed doctissimus Pater Pereira septem proponit, quas adhuc locum transferre placuit. Prima est bonitas constitutionis, & temperationis corporis humani, nondum morbis vitiata, ac debilitata natura.

Secunda, sobrietas & continentia in victu & potu.

Tertia, præstantia alimentorum ob eximiam bonitatem & feracitatem terra, quæ tunc erat.

Quarta, quod Adamus perfectè nouerat naturales vires & proprietates herbarum, & earum cognitio maxime apud primos homines ab eo edoctos viguit.

Quinta, quod Deo ita disponente super regionem illam fuere valde benigni & salutares aspectus siderum caelestes.

Sexta (quæ a nobis iam adducta est scilicet) vt per longæuam vitam posset multiplicari genus humanum.

Septima, vt diu viuentes homines Deo permitte posset reperire artes & scientias ad necessitates vtilitatesque vitæ humanæ, & ad nostri in-

Apologia Miscelanea.

tellektus perfectionem. Hæc Pereira.

Sed sinamus ista iam conclusa, & reuertamur ad medica, quia non de futuros ominor, quia ubi conspexerint Medicum argumenta Theologica, & sacre Scripturæ tractare, confestim exclament: *Ne sutor ultra crepidam*, tum id.

Homerus. *Quam quisque norit artem in hac se exerceat,*
Quod medicorum est promittant medici,
Tractent fabrilia fabri.

Epist. 84. Sed me ab hac culpa liberabit Seneca, qui argute satis ait, *Apes enim imitari debemus quæ vagantur, & flores ad mel faciendum idoneos carpunt, deinde quidquid attulerint disponunt, ac per fauos digerunt, sic nos debemus quæcumque ex diuersa lectione congeessimus separe, deinde adhibita ingenij nostri facultate, in vnum saporem, varia illa libamenta confundere.*

D V B I T A T I O
secunda. De ptissana.

EXposui in superioribus qua potui maxima diligentia quæ de sero tibi fortasse latebant & medicamentum hoc ab aliquibus iam neglectum a mâ
cipio

cipio & captiuitate & tenebris in lucem & vſum
 conferre pro meo poſſe conatus ſum, & in priſtinū
 honorem & dignitatem reſtitui, tot ergo tuæ pri-
 mæ dubitationis, & (vt ita dixerim) Hidræ capiti-
 bus amputatis; alia ſubinde tibi naſcitur & pullulat
 difficultas diuerſa de ptifana, ad quā tranſitum noſ-
 tra facit oratio. In genue (vt Titi Liuij verba detor-
 queam) *illud mihi accidiffe fateor, quod ijs qui pro*
ximi littori vadis inducti mari pedibus ingrediū-
tur, quidquid enim progredior in vaſtiorē me al-
titudinem inuehi video, & crefcere pene opus,
quod prima quæque perficiendo minui videbātur.
 Sed pergam nihilominus, nec terga vertam & an-
 nuente Deo quod reſtat iter, & paucis antea pedi-
 bus tritum, conficiam. Me autem qui in omnibus re-
 bus, his præſertim quæ ad medicinam faciendā per-
 tinent, veritatis ſtudio ſemper exarci, ab hoc inſti-
 tuto dimouere non poterit illud, quod eos ad veri-
 tatem reuocare difficillimum ſit, qui opinionem tuā
 iam diu in ſequentur; ſpretaque Galeni doctrina, no-
 ua amplexantur, arbitantes ſe humanæ vitæ impe-
 ratores, & proceres eſſe & Athlātes medicinæ. Spe-
 ro tamen te qui veritatem ſincere amas, amplexurū
 poſthac & cuſtoditurum ea quæ veriſſima eſſe ſum
 demonſtraturus, demonſtrataque a lacri animo prō-
 ptius in ſequenturum. Cum ergo probare tantum mo-
 do mihi in animo ſit, vtrum ptifana in morbis accu-
 tis conueniat, relictis pluribus quæ ad meum non
 pertinent inſtitutum, ſolum de ptifana hordeacea

Titus Liui.
in iudicad.

4.

Apologia Miscelanea.

1. *epistol. 1. ad patrem.* me loquutum propono; qui enim scire cupiuerit unde nomen cotuplex sit, & alia scitu digna, legat Augenum qui diffuse de hoc diseruit. Vertamus nunc ad stilum & videamus vtrum conueniat ptisfana hordeacea in accutis & stuosis passionibus. Pro negante parte Manardus affert argumenta.

1. *Apho.* Primum capit ex consuetudine cuius magna est vis in ratione victus bene instituenda: *Quæ enim longo tempore consueta sunt, licet sint deteriora, minus molestare insuetis solent.* Consuetudinem alimentorum, naturæ æquare Galenus ait. *Cibi ac potus naturam aduentitiam efficiunt maximè qui dem in ventriculo, cum hoc verò & in alijs partibus, nam etsi quam maxime vincantur & transmutentur a corpore, ipsum tamen quodam modo pro sui natura disponunt.*

2. *Apho. 50* Ergo ptisfana nostris temporibus non vtendum erit vt pote insueta & qui respuunt eam bene agūt propter insuetudinem.

2. *Apha:* Secundo in suauitatem illius, ægotantes tollere nō possunt, alia vero quæ in vssu eius loco nūc sunt, non ita æquè bona, minus displicent ægris, *Parum deterior cibus, aut potus verum suauior, melioribus, sed minus suauibus est anteponendus.* Quare Hippocrates gratificandum ægotis monet, in purgationibus cibus & potibus. Nec hoc ad gratiam solum fieri ægoti docet Galenus, sed veluti eius

7. *Epid.*

eius vtilitati consulendo, quia quæ cum voluptate suscipiuntur, ventriculus optimè amplexari consuevit & facilius cõquere: vnde venit illud in Pro- uerbium: *Quod sapit nutrit*. Atque è cõtrario, quæ displicent, refugare, nauseas inflationes & fluctuationes inferentia; indeque fieri magna ex parte, vt cibus qui erat paulo deterior, non talis maneat, sed interdum melior euadat; ergo damnandi non sunt qui ptissanam non dant, præsertim ijs quibus est in suaui.

Tertio, si ptissana conueniret in passionibus ac- cutis calidis & siccis, hoc saltim tempore dari non potest, quia hordeum non habemus ad eam confi- ciendam idoneum, nec vllum inuenies qui recte pa- rare nouerit, quare repræhendit Galenus sui tempo- ris coquos, quòd male ptissanam pararent, & crudã contunderent, & amilum adijcerent vt succum co- piosiore præferret.

Video autem a coquis omnibus ptissanam pes- 1. de alimẽ
to. facul. 9.
*sime parari; in mortario namque crudam ipsam trã-
dentes, non ad ignem coquentes dissolunt. Sunt
qui amilum etiam injciant; vt per coctionem in
chilum copiosum videatur esse redacta. Talis cer-
te ptissana merito maximè est flatulenta, & con-
coctu admodum difficilis.*

Quod si Galenus sui temporis coquos repræhen- dit, in quo in nobiliũ cenas ptissana parabatur, quan- to minus nostri scient parare qui & nomen ipsum

ignorât, paucosque inueniēs medicos qui ipsos docere sciant.

Quarto sic arguitur, nō ad hōminum, sed ad brutorum potius æscam hordeum seminatur, vnde fit vt non se ligantur grana ad sementem, & a conditionibus boni hordei longè absit, quia incuriosus ager nec eligit, nec præparat, nec natum a malis heruis illud emundat. Videmus enim grana sordida, rara leuia, rugosa, exigua, & si magna reperiuntur, ea sunt laxa mollia & nimis humida: & dum franguntur, puluisculus quidam instar calcis euolat, & fuscedo potius, quàm albedo intrinsecus apparet, tethri odoris, saporisque in iocundi; quantum enim ptiffanæ deest suauitatis, tantum etiam bonitatis deficit, ergo illam non debemus exhibere.

Quinto & vltimo: demus quod bonus coquus & optimum reperiatur hordeum, tanto tempore æget, si bene conquoqui debet, vt cibandi hora quæ præceps est in accutis plerumque transeat, antea quam parata sit: ergo si insueta, si in voluptuosa, si inuento optimo hordeo coqui non inueniuntur qui sciant parare, & si sciant, tempus eam pro ægrotis parandi, desit: errant potius qui plerumque quam qui nūquàm eam ægrotis dant, cum alij suppetant cibi facile parabiles, nec ad eò in voluptuosi qui melius nutrire valeant, quam ptiffana.

Citato loco.

Validissima esse hæc argumenta posita credidit Manardus quibus suam paradoxam confirmat. Quem hac in parte miror potius quam laudo, cum consulto ita crassa minerua, atque peruerso iudicio

ditio a laudatissimæ ptissanæ vsu, quò nihil laudabilius, & experimento ita confirmatum excogitari potest, nos deterret. Sed nobis adeo vacua & vmbatilia videntur, vt solutione indigna merito arbitraremur. Verum cum aliquibus ingeniolis poterât esse scandalum & ne dum charibdim fugimus, in scillam atrocem incidamus, cõtēnētes illa, proinde eadē infirmare modo non grauabimur; supponendo primum, optimum esse hordeum debere, quod nihil astititię putredinis, aut super vacuæ humiditatis, aut strancæ qualitatis obtineat, sitque plenū & non nimium rescens nec vetustum. Quod enim rescens est, superflua humiditate redundat, & madore & flatibus distentum est; quod vero vetustum, tempore exolescens, tandem imbecillum euadit proprijs viribus destitutum.

1. *Suppositum.*

Secundo suppono. quod iam his conditionibus repertum, debet qui eo vtatur, optima ratione conquoquere sicut ars docet in optima aqua maceratū satis, spatio vnus diei ac noctis, quamuis aliud citius, aliud tardius madescit ac mollitur. Vbi iam mollitum est, cortex promptē abrumpitur: teritur enim in mortario, deinde panno aliquo aspero perfricatur vt possit a cortice purgari, & aristis depositis, & tenuibus membranis pro posse de glubitis: *Siquid autem ex eis relinquatur, ptissana non redetur deterior, sed maiorē vim habebit detergēdi.* Sic ergo parato secundum Galeni artificiosam mentem ad coctionem deueniendum est.

2. *Suppositum.*

1. de alimēto. facul. 9.

Pro qua suppono tertio, varias reperiri, sententias circa hordei quantitatem & aquam, quas omnes videbit quisque in doctissimo Augenio; sed melior inter omnes magisque communis & recepta sequens est. Eligitur aqua optima, illa autem optima censetur; *Quæ leuissima est, cito incalescit & cito refrigeratur, nullius rei saporem, odorem, calorem præferens, sed purissima & omnis mixturæ expers; conijcitur in olla vbi sint viginti partes aquæ, vna hordei, deinde ad ignem validum admouetur olla, dum hordeum amplissimè intumescat, tunc deinde lento igne bullit donec perfecte hordeum coquoquatur, ac ferè totum transeat in cremorè. Hæc coctio sic a Galeno ministratur; Primum quidem multum ebulliat, postea vero molli igne, quo vsque in cremorem vertatur. Vbi sic cocta ptissana est, vel datur tota, vel solus cremor ex ea percolatus, & vtraque enim ptissana veteres utebantur & integra & percolata, vt ex Hippocrate colligere licet; vbi autem iam est tempus comedendi sale pauco condiatur; subædendi tempus sale tenuem iniungere oportet, si enim cum tota ptissana crassos humores extenuare vellis aliquid piperis adijcias, aut Hyssopus, mel autem vbi opus est, aut thoracem, aut pulmonem expurgare. Ptissana autem ipsa, inquit Galenus, per se nihil absterget vt Hyssopo non magis nopere egeat, si quando tamen ipsius vim in auge-*

5. Aphor. 26

Lib. de ptissana, cap. 4.

2. acuto. 19.

I. de alimento. facult. 9

re vellis, piperis aliquid ei permiscuisse suffecerit: mel vero ptissanæ immiscere non est opus, nisi quis ea quæ thorace, aut pulmonibus continentur studeat spectorare.

Iniecit Galen. etiam piper in curatione tertianæ mæ.

Vtilis est alter ptissanæ collatæ, vbi perfecte cocta est percollatur, ita vt tantum cremor accipiatur similiter conditus sale, pipere hysopo, aut melle, secundum variarum indicationum intentionem.

2. ad Glauconem, cap. de noxa tertiana.

Paratur etiam, sed male a nonnullis medicis nunc, cremor ptissanæ sic. Conquoquunt hordecum cum cortice, aut sine ea, & semi coctum contundunt donec exprimatur succus, quem percolatum diluunt in iusculo, cui adijciunt medulam panis, amigdalas dulces, semina cucumerum, aut peponum: hoc esculentum non est cremor ptissanæ, sed mixtum quoddam quod ægre conquoquitur & inflatur, qua de causa iusta consilij nostri rationem, perfectam ptissanam secundum artem coctam, aut eius cremorem vellem vt medici ministrassent, si autem aliter fiat ab eius exhibitione melius fuisset desistere, non secus quam a cremore ptissanæ quem Galenus damnauit.

Mala præparatio ptissanæ.

Talis certe præparatio merito maximè est flatulenta, & coctu admodum difficilis. Quæ vero sit recta ratio parandi cremorem, satis iam exposuimus, sed inter collatam seu cremorem, & inte-

1. de alimentor. facul. 9.

Apologia Miscelanea.

gram hoc interest, quod integra magis alit, ita vt ad mediocrem victum pertineat, collata autem minus, ita vt ad tenuem spectet.

C O N C L U S I O.

HIs ergo iam suppositis sequitur sequens conclusio.

Ptissana optime sic parata cū conditionibus supra dictis, siue eius cremor optima est in acutis morbis & stuosis, vtilissimamque, vt medicamentum & alimentum cæteris alimentis & medicamentis anteponenda.

Et non solum ijs quæ fiunt ex frumentis, sed absolute omnibus, solaque creditur vitio vacare, siue ad morbos curandos, siue ad bonam valetudinem conseruandam; habet enim teste Hippocrate:

*i. accut.
tex. 29.*

Lentorem lenem, continuum mittem ac minimè glutinosum, nam præter reliquas ptissanæ facultates lubricitas eius ne ordeum cum deuoretur

tur

tur noxam inferat efficit, nec enim adhaeret, nec in recto thoracis manet tramite. Habet etiam vim detergentem & emplasticam & nullam astrictionem habere declarat gustus, refrigerat madefacit ac humorum acrimoniam temperat. Lentor eius leuis & continuus & blandus est, lubricus & humidus moderate, sitimque arcet, nec tormina ginnit, nec in ventriculo exturgescit, siquidem inter coquendum intumuit quatum plurimum intumescere poterat, quare in omnibus morbis accutis, vt alimentum caeteris edulij anteponitur, & vt medicamentum nemini est secundum. Quaecumque etenim ad accutorum morborum sanationem insunt bona nulli alteri esse comperies, recte autem iudicabis si & accutorum morborum naturam, & vires ptissanae cognoueris, natura igitur accutorum morborum, vt horum febres omnino sint continuæ, febris verò ortus caloris natiui ad igneum est conuersio. Et postea: Si igitur contraria contrariorum sanè febris, peculiare remedium vt virtute, tum refrigerante, tum humectante sit oportet. Ex quibus Galenus deducit argumentum evidens, quod nullum medicamentum magis quam ptissana conueniat, vt potè quæ habeat omnes quas potest habe

Gale. lib. de
aliment. fa-
cultat. 9.

Hippocr. I.
accu. tex. 33

Lib. de ptis-
sana, cap. 5:

Apologia Miscelanea.

re vt medicamentum & alimentum excellentias,
virtutes & proprietates aduersus quemlibet ex
1. *accut.* 29. accutis morbis. Vide curiosè totum caput 5. in li.
2. *accut.* 19. de ptissana, lege Hippocrat. in 1. & 2. & 3. libro ac
3. *accuto.* 6. cutorum, lege Arabes, Græcos & Latinos anti-
quos & iuniores, præter Manardum, qui verita-
tis dilectione flagarunt, Consule Hispalenses me-
dicos insignes, qui procul dubio omnes meâ sen-
tentiam amplectantur & confirmant, Quod simul
tum impar illis in eruditione sim, non prohibet
non quantum illos amare veritatem. Interroga
Doctorem Ioannem de Luna, cuius candorem,
& in medicina eminentiam non satis pro suis me-
ritis laudare potero, & quamuis pauci qui verita-
tem oderunt me accusent, ego virtutem illius sus-
picio, diligētiam admiror, vtilitatem suarum sen-
tentiarum & curationum amplector. Ipse pro ve-
ritate Galenum & Hippocratem multitudine sua-
rum exercitationum hac nōstra ætate, quæ ad e-
liori est obnoxia, ausus est explicare & declara-
re. Procul enim dubio suæ opis ægemus: quam-
uis non desint scioli quidam qui cum medicinam
vix a limine inspexerint, audent contra ipsum in-
uehi, falsa eruditionis opinione & deprauata iac-
tantia intumescentes. Longè vero ab ijs Doctor
Ildesonus Nuñez candidus & compertus iniuit
disputationes cum ipso. Cui mirum? Doctus cum
docto disputat, cōmuni litterarum iure hæc sunt
communia; contra scribere, & apologias in lucē
ædere,

ædere, scripserunt ambo, in nullo culpam, in utroque laudem & gloriam suorum operum inuenio; vterque docet, vterque medicinæ abscondita eruit, vterque fruatur victoria litterarum certaminis. Et si qui certamina inter eos de communibus studijs exorta parum benignè interpretantur, malè agunt, at enim quod ego sæpissimè sum testatus, non video quod impediatur quo minus desidere inter viros candidatos de litteris, saluo tamen amicitiae iure potuerit. Cæterum contracta hæc opinio est quorundam immodestia, qui lædi se capitaliter ab alijs existimant, qui dictum scriptumque ipsorum de leuissimis etiam rebus confutauerint. Certamen inter doctos eiusmodi esse semper mihi videtur, vt nec vnus vinci turpiter ab altero, nec contra vincere nisi magna cum gloria vtriusque possit, sino ista vt ad propositum reuertar.

Ex dictis colliges quantum errauerit Manardus, aliàs clarissimi nominis vir, qui a ptillanæ vssu abstinet, cuius opinionem te deinceps non sequitur, & nostram suscepturum spero, qui ad omnia bonæ medicinæ officia magnis passibus ire con-

sueuisti.

(2)

L

RES.

RESPONSIO ARGUMENTO- rum.

SVperest modo ad argumenta respon-
sionem parare, quia non sufficit veritatem a-
licuius dogmatis stabilire, nisi quoque ea
quæ sunt contraria fundamenta diruamus. Ad
primum, quod ex insuetudine probat non con-
uenire respondendum est, quod etiam si insue-
tum alimentum sit, non ob hanc causam proba-
re quo minus non exhibeatur; multa enim dan-
tur alimenta quorum in sanitate nullus erat vs-
sus, multa etiam medicamenta asumuntur mor-
bi tempore quæ in bona valetudine, nec som-
niantur degustare, quis enim sanus oximelite
alijsque syrupis nauseam inferentibus vsus,
quis carnes contusas pro cibo, sanitatis tempo-
re admittit. Si autem dicas agros multa asum-
mere propter medicamentum, non enim prop-
ter alimentum; sufficiet quod pro medicamen-
to sumatur. Præterquam quod ptissana vt ali-
mentum nutrit vt medicamentum detergit a-
bluit atterperat, ac alias dictas supra commodi-
tates

tates exhibet. Ingenue fateor quantum possibi-
le sit seruandam esse alimentorum consuetudi-
nem, & insuetis præferendam esse, dum modo
æqualis vtilitas amborum sit; at si non sit æqua-
lis, illi præcipue erit incumbendum a quo com-
modum maius expectatur; quare cum nullum
sit medicamentum, nec alimentum, quod maio-
res in se habeat virtutes & commoda quàm pti-
sana, omnibus & si insueta anteponenda erit.

Secundum quod probat propter in suauita-
tem esse denegandum respondeo, magnam vim
facere medicamenti, aut alimenti insuauitatem
ingentem, ad denegandum illud, quia ventricu-
lus læditur appetitus prostermitur; quod malum
non leue est in morbis, tam acutis quam croni-
cis. Cæterum ptissana gustui præstat magnam
iocunditatem. *Hæc præter alias sui dotes gus-
tum, suauitate, ac iocunditate delectat: idque
potissimum ægrotantibus præstat, & licet pa-
nis virtute reliquis cibarijs antecellat, tamen
multam ipse etiam habet in suauitatem, quod
quamuis in aqua sit maceratus, dentibus nibi-
lominus a nobis sit conficiendus. Ptissana au-
tem reliquis superior existit, quod nullam dum-
manditur parit insuauitatem. Hæc Galenus,
& Manardi admiratur Augenius, eo quod dixit*

Galen. lib.
de ptissan:
c. 5. in me.

Apologia Miscelanea.

*Galen. su-
pracitato.* rit non esse iocundam, sed insuauem, siquidem
inter cibos olim concessione omnium laudatissimos, pitissana iure referebatur & indiuitum
mensas pro delitijs: *Aceto porrò oleo, sale &*
aneto parabatur. Et aded eius vsus inualnit vt

Citato.

integros libros ei dicauerint antiqui, quod non
fecissent si fuisset iniocunda, nec sic ab omni-
bus laudaretur. Cæterum si paretur admodum
quo solebant olim coqui parare, quos valide
repræhendit Galenus, sic ingrata est & nause
abunda: verum si artificiosè coquatur, eo modo
quo dictum a nobis supra est, mirifice prodest,
nam & probe alit, facile coquitur, sitim leuat
aluum leniter humectat; vnde fit vt membris
omnibus citò difūdatur, stomacho & intestinis
statim estuens, vbi si incendentes humores inue-
nerit, facile expellit, limosa interiora mundifi-
cat, nullum rancorem infirmis generat, nec in-
flat, nec ventositatem vllam causat: omniaque
prope modum alia, siue tanquam alimentum, si-
ue vt medicamentum excedit.

Scio tamen si insuavis nimis fortasse fuisset
alicui, eum nauseabundum fieri post sorbitio-
nem, vel in eius ventriculo acescere posse. Hunc
autem ab ipsa abstinere consulo, & illam non
admitto, cum id non mederi sit, sed occidere.
Hoc tamen nostram non infringit opinionem,
quæ

quæ solum de illis ægrotis loquitur, quibus nimis iniocunda non est, (erunt autem per pauci) atque ita ferendi non sunt qui (hoc hipotesi cōcesso, quod paucis sit insuavis) nullis ægris exhibent, cum oportet, & affectus & occasio ex-
postulat. Tum, vel maximè cum fere omnes delectatione suscipiant eam, vt experientia confirmat.

Ad tertium, & quartum patet responsio ex eis suppositis quæ supra statuimus circa conditiones ptissanæ seruandas, illis namque seruatis nullum obstat impedimentum.

Ad quintum, quod probat in conficienda pti sana occasionem cibandi in accutis præterire, facile respondetur, quod non obstat, quod prima die non exhibeatur, etiam si cōueniat, cum multum temporis in decoctione consumatur, sed ad secundum & tertium diem poterit medicus paratam habere, & ad alios dies subsequentes conseruare, cum ex quacumque perfecte facta & secundum artem librę quatuor, at minus tres, post decoctionem remaneant, cuius quantitatis quam conuenerit singulis diebus diebus parabit, & sic occasio cibandi ordine seruato non præteribit.

Hæc sunt mi Doct̃or, quæ tecum Hispali diebus præteritis ante meum discessum disputavi, & quæ scribere tibi promissi. Ecce iam fidem

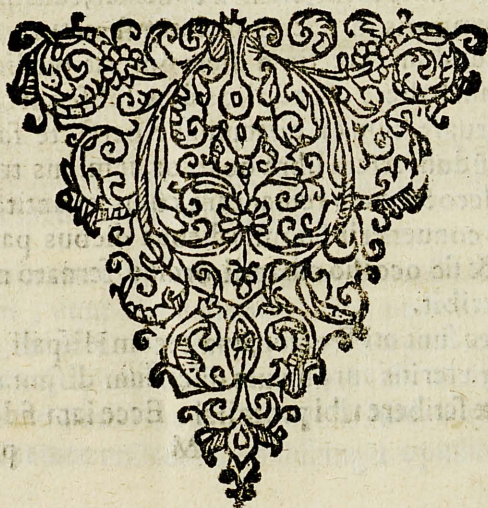
M

pro,

missam exoluo, quanto tardius, tanto cum fa-
nore maiori pro mei ingenij imbecillitate cona-
tus sum istas quas legisti, opiniones confutare
circa serum lactis & ptissanam, quæ apud te vi-
gere intellexi, & exemplis & rationibus & doc-
tissimorum medicorum autoritatibus nostrâ
confirmare. Si intellexero te nondum tuam sen-
tentiam deposuisse & alias rationes postulaue-
ris, libenter votis tuis satisfaciam, interim quæ
vt amicus scripsi occultate poteris, alioqui sim-
plici & exposito, (qui noster est
mos) stilo perscripta.

VALE.

(?)

Errata Apologiae sic corriguntur.

Folio. 5. pagina. 1. linea. 19. *semininum*, di-
ga, *seminum*; f. 11. p. 1. l. 14. *expertem*, d. *ex-*
pers; & p. 2. l. 18. *conitgisse*, d. *contigisse*; f. 12.
p. 1. l. vlt. *homines*, d. *hominis*; & p. 2. l. 3. *desi-*
catur, d. *deficiatur*; & l. 22. *vebra*, d. *verba*; f.
13. p. 2. l. 3. *quia*, d. *qui*.

Errata Apendicis sic corriguntur.

Fol. 23. p. 1. l. vlt. *vellis*, d. *velis*; f. 24. p. 2.
l. 8. *ora*, d. *hora*; f. 26. p. 1. *in margine*, 1. *Apho.*
d. 2. *Aphor.* f. 27. p. 1. *in margine*, *in annona-*
tionibus, d. *in annotationibus*; & l. 6. *propina-*
te, d. *propinare*.

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

X I Q U E R N

A P E N D I X
C I R C A T E M P V S
exhibendi ptissanam.

Superioribus consequens est, ut antequam nostræ disputationis de ptissana vella contrahamus, & ut receptui canamus, totque vexata fluctibus nostræ tractationis nauicula optatum portum, quem iam velut umbram non procul aspicio, consequatur: aliqua de tempore exhibitioni opportuna, dicamus. Progrediamur ulterius & nouam hanc dubitatiunculam nostra hac ciuitate surrectam ne in profundum precipitemus, certe enim nec priscis temporibus, nec nostro seculo vllus medicorū hoc in disputationem protraxit, Deus mentem gubernet.

Et faucat vellis aurea secunda meis.

N

Ya

A P E N D I X.

Ya yo auia acabado mi intento , que era, auerigu-
 guar si se auia de vsar el ordiate en enfermedades
 agudas, y aun en las que no lo son : pero algunos a-
 migos doctos , a quien comuniquè este trabajo , me
 dixeron , que tratasse del tiempo en que conuenia
 darse, porque esso se auia dificultado en algunas cõ-
 sultas. Queriendo pues, dar a imprimir estos pape-
 les, me detuue por hazer primero este apendix bre-
 ue, y no inculcallo con la obra acabada.

*Hippocratis & Galeni, obseruationes huma-
 num captum supperare videntur cum nonnulla po-
 steritati litteris firmata reliquerint, quæ ita esse po-
 tius eiusdem obseruationibus certiores facti, creda-
 mus, quam causas eorũ agnoscamus exactè, huius
 generis illud est, quod cum ptissanæ vires & facul-
 tates ita laudet sicut in superioribus vidimus; qui-
 busdam locis exhibet a principio in finem, quibus-
 dam non nisi in declinatione dandam consulat qui-
 busdam detrahit morbis accutis, quibusdam vero
 semper conuenire asseuerent, Sanè ne vllum quidè
 medicamentum seu tanquam nutrimentum exhibeatur, quod horum amborum compos sit, præter
 ptissanam: incisionis, videlicet & humectationis.
 Præterea in commentario primi libri de ratione*

Lib. de ptis
 sana 4.

victus

Victus Hippocrates dicebat, febribus ardentibus I. de ratio-
ptissanam esse accomodatissimam, incindit enim ne vict. 18.
ac detergit, cum hoc quod frigida sit & humida,
& Galenus ipse ibi: Quæcumque etenim ad accu-
torum morborum sanitatem in sunt bona, nulli alte-
ri esse comperies, recte autem iudicabis si & accuto-
rum morborum naturam, & vires ptissanæ cogno-
ueris. Natura igitur accutorum morborum est, vt
horum febres omnino sint continuæ. Febris vero
ortus caloris natiui ad igneum est conuersio. Et pos-
tea si igitur contraria contrariorum sunt remedia,
sanè febris est peculiare remedium, vt virtute tum
refrigerante, tum humectante sit oportet id nam-
que febris naturæ quæ & calida & sicca est contra-
rium erit, talis siquidem naturæ est ignis. Præterea
cum febres, & ex humorum putredine oriantur, nõ
paruam diligentiam adhibere oportet, vt quid
quid ex ipsis conuocari possit euacuetur, quod si
febriētibus ipsis vbi vllus sit, qui hæc efficere queat
si etiam facile tum coquitur tum distribuitur, iam
omnia hæc quibus est opus habuerit, &c.

Quien huuiere visto estas alabancas del ordia-
te, tantas vezes repetidas assi de Hipocrates como
de Galeno, no juzgara que en algunos afectos agu-
dos lo quita y prohibe; antes dira, que en todas, y en
qualquiera tiempo conuiene que se de. Lea pues las
palabras siguientes, y vera las limitaciones que po-
ne,

A P E N D I X

Lib. de ptif ne, y le causaran dificultades grandes. Cæterum in
 sana. 6. morbis non temere est exhibenda, nam multis opus
 est distinctionibus antequam porrigatur. *Y luego.*
 Nec enim illis est administranda qui cum periculo
 laborant, aut sanguinis missione, aut purgatione in
 digent, &c. *Passa adelante.* Sed nec ficcissimis mor
 bis illam conuenit exhibere. *Y del tiempo en que*
conuiene dize; Ea igitur ora sorbitioni fuerit op
 portuna cum vniuersum corpus equaliter fuerit dif
 positum, aut nullius caloris, aut frigoris ratione in
 ter se corporis partes dissentiant, quæ certè occasio
 iam præsto nobis aderit, cum iam morbum videbi
 mus inclinare, in reliquis morbi temporibus ne
 quaquam.

*Difficilis admodum mihi hæc Galeni senten
 tia videretur si non inuenissem solutionem apud
 ipsum Galenum I. de ratione victus sic asserentē,*
 x. de ratio- qui accutis laborant morbis alij quidem a cremore
 ne vict. 19. solo, alij a ptiffana, alij a horum neutro iuuantur.
Y con lo siguiete se declara. Sed distinguam ego
 demostraboque qui nam a ptiffana iuuantur, qui nã
 a cremore solo, & qui neutro indigeat, tota igitur
 ptiffana vti debent ex accuto morbi laborantibus,
 qui nec alio quo piam ante vtuntur remedio, quale,
 vel per sectam venam, vel per ventris sductionem,
 vel quod simile fieri solet. Cremore autem, qui ali
 quid, tum falacius, tum periculi magis particeps ha
 bent, quos vero, vel sanguinis missione, vel purga
 tione

tione vacuare expedit, vel etiam dolores sedare; his enim non ante, vel ptiffanam, vel cremorem dabis, quam quidpiam eorum quæ dixi feceris. Vult quidem Galenus, quod non detur tota ptiffana accuto morbo laborantibus si fuerint in periculi discrimine ante quam præcesserit venæ sectionis, vel purgationis, aut clisteris vsus. Caterum postquam humores fuerint vacuati & discrimen periculi, quod minabatur fuerit sublatū, cōgruenter poteris ptiffanā propinare. Esto viene a ser en la declinaciō.

Conclu. r.
Lib. de ptiffana. 6.

Cum vniuersum corpus æqualiter dispositum fuerit, aut nullius, aut caloris, aut frigoris ratione inter corporis partes disentiānt, quæ certe occasio tum præsto nobis adderit cum iam morbus videbitur inclinare. Deste mismo parecer es Massarias y Vega: y aunque dize arriba, que ningun Moderno trata esto, es tan poco lo que dizen, que Massarias es el que mas dize, que son solo las palabras siguientes, en las quales confunde la declinacion particular de la accessiō, cō el tiēpo vniuersal de la enfermedad.

Lib. 5. de febr. 14.

Scribit Galenus sextam horam ad ptiffanam accipiendam accommodatam esse, cum totum corpus æqualiter dispositum fuerit, vt nullius, aut caloris, aut frigoris inter se corporis partes disentiāt, quod non nulli interpretantur fieri in statu: quæ interpretatio est non modo falsa, sed etiam vanissima, nam Galenus se ipsum interpretatur, qui inquit huiusmodi

A P E N D I X.

modi tempus non aliud esse quàm declinationem: atque hæc fuit scriptura Hippocratis qui scribit tempus accommodatum ad ptiffanam accipiendam, cū caliditas ad pedes descenderit, quam partem exponens Galenus docet esse declinationem, in qua tñā missa caliditate ad partes externas & extremas, & thorax & omnes internæ partes se habent moderatissimè. *Y Vega dize muchomenos, pero mas claro: Ptiffana languidis conuenit in accutis morbis maxime cum inclinant.*

Lib. de ptiffana. 5.

Y ha se de aduertir, que Galeno no la quita en el principio, porq̄ aumenta la chachochimia, como vn Docto amigo ha dicho; pues antes entre sus albanças dize: Humores vero iam semi putres conquoquit, & in bonum succum transmutat. Y en lo de bonitate succorum. Quotidie sumpta non impedit boni succi generationem in accutis morbis. Por lo que quiere y aconseja, que se hagan primero euacuaciones, y que se aguarde a la declinacion, es, porque en opinion suya y de Hipocrates, la ptiffana es alimento que aumēta la plenitud y las fuerças, lo qual no se pretēde en enfermedades agudas, sino conseruarlas aliquantulum re fractas. Pongamos vn exemplo de lo que nos passa a nosotros: Quando vno tiene vna calentura ardiente, o otro afecto muy agudo, damosle de comer caldos, peros assados

asados o camuesas, almēdradas y cosas de poquissimo sustento; y quitamosle que coma de la gallina, perdiz o carnero, no por malo en calidad, sino por que no conuiene mantenimiento que aumente fuerças, y con ellas la enfermedad, impura corpora quã 1. Aphor. to magis nutries, tanto magis lædes. Que en semejantes casos, mantenimiento que aumenta fuerças, accidentalmente las quita, en quanto aumenta la causa de la misma enfermedad que las quita.

Victus est inimicus virtuti quatenus est amicus inimico ipsius. Y esta es la razón porque Galeno aguarda a la declinaciõ, porque tiene la ptissana por mucho mantenimiēto, para poder vsar del en los principios o aumento de enfermedades muy peligrosas y agudas; y dalo en la declinacion, como nosotros damos aora en la misma declinacion a comer del aue y del carnero, porque ya no ay enfermedad que pueda aumentar el mantenimiento pleno. Y ansi en enfermedades agudas, por ser materiales, conuiene guardar esta doctrina. Aui. fen. 1. 1

En enfermedades inmatereales, quales son las^{2.} Cõclusiõ hecticas de primera, segunda o tercera especie, en qualquiera tiempo se puede vsar de la ptissana. No me detengo en prouar esto, porque demas de
que

A P E N D I X

que se colige de muchísimos lugares de Galeno y de Hipocrates, que siempre a los hecticos la dan, de lo que acabamos de dezir en la conclusion passa da se prueua, pues en los hecticos no se pretende mas que templar, sea con medicamento, o con alimento, aunque sea sustancioso, como tenga las qualidades contrarias a la hectica: y ansi damos la leche y el farro y otros mantenimientos, aunque de gruesa sustancia, como tengan humedad y frialdad, opuestas a la sequedad y calor de semejantes calenturas inmateriales.

Falta toda via por responder, porque la quita in aridioribus morbis, siendo la ptissana humidissima. *i. de ratio. ne vict. 18.* Sitim adeo abigit, quod humida existit, magis etiam quam aqua sitim arcet. Esta dificultad se suelta con lo que el mismo Hipocrates dize y declara, quales tiene por enfermedades aridas y secas. Sunt vero morbi sicci pleuritis & pulmonia, ac in vniuersum, qui in pectore consistunt cum nullum sputum redatur.

Non omnem pleuritidem & pulmoniam vocat morbos siccos, sed eos solum in quibus nihil spuitur in quibus potiones, quae valentius quam ptissana ex creatum adiuent sunt porrigendae. Y ansi lo interpreta Lupeio, y Hipocrates lo insinua.

Si morbus siccior quam ut quispiam, existimet fuerit non multum dare oportet sorbitionis, sed ante sorbitionem, vel mulsam, vel vinum, &c. *Qua parte insinuauit in morbis siccis, non sufficere ptissanam ad excretionem faciendam; sed necessum esse alias efficaciores potiones propinate quæ maiorem virtutem habeant pectus obleniendi, & simul crassam materiam attenuandi.*

Lupeius in
annonatio-
nib. in libr.
de ptissana.
Hippocr. 1.
de ratione
victus. 22.

Con esto me parece que respondo en quanto en mi es, a las dudas deste apendix, si a caso no satisfazeren, y se ballaren otras mejores razones, a quien las hallare le suplico me las enseñe, que tan de buena gana las aprendere, como escriuire lo que he aprendido: Discere sine pudore, docere sine inuidia, & si quid ab alio doctum est non occultare, &c. Et si quos inter loquendum, vel disputandum errores edidi (ita me Deus amet) veritate cognita eos deponam si doctè & animo pacato me quispiam doceat, sim vice versa impudicis scriptis maleuolò animo contra scripserit: rescribam refrangamque sua scripta modestia & candore.

Rem tibi Socraticæ poterunt ostendere cartæ.

Oratius.

Sed nec ferendi sunt illi qui nihil melius sapiunt,

P.

quam

A P E N D I X.

quam turpia scribere impura lurulenta & olida;
sint nimirum isti similes scarabeis qui pro ingenui-
tate naturæ suæ ex stercore bubulo aut a somno pe-
dibus auersis pilulas volutant. Scripta & argu-
menta hominis docti similia debent esse fluuio qui
currendo crescit, quo magis procedit videtur venu-
stius dulcius & grandius, quod est inditium fortio-
ris ingenij. Fortioris inquam ingenij, quod exerci-
tio non flaccescit, sed laborando vires acquirit, ista
precipientem me videre posset quispiam, quia ea
precipio quæ non obseruo, sed respondet pro me
Oratius.

Oratius.

Fungor vici cotis, radere quæ ferrum facit
Expers ipsa secandi.

D I X I

S I N T H Æ C
omnia ad laudem Dei Optimi
maximi, Deiparæque Virginis
sine

⁶⁶
sine originalis peccati concep-
tæ, & D. Petri & Pauli, vtrius-
que Ioannis, Sanctique Tho-
mæ Aquinatis, quos a
teneris annis elexi
Patronos.

